

กรมการพัฒนากาเกษตร

เซวพื้นที่อำเภอ ชาชะเมา

ปี 2569

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

คำนำ

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาภาคการเกษตรของอำเภอให้มีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัด ระยอง และนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม

การจัดทำแผนฉบับนี้ ดำเนินการบูรณาการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งจากคณะทำงานขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ (SCD) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เกษตรกร และภาคเอกชน รวมทั้งสำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง ในฐานะประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (SCP) ให้การสนับสนุนกระบวนการประชุมระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาและโอกาสในพื้นที่ จนได้ข้อเสนอนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา ขอขอบคุณทุกหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนข้อมูลในการจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเกษตรกรรมในพื้นที่อย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้จัดทำ

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา ๒๕๖๙

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๔
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๕
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๘
๓.๑ ฤดูกาล	๘
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๘
๔. เส้นทางคมนาคม	๙
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๙
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๙
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๐
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑๐
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๑๐
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๑

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๒
------------------------------	----

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๓
๑.๑ เกษตรกร	๑๓
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๑๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๔
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๒๔
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๒๔
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๒๖
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๒๗
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๒๗
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๒๘
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๙
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๓๐
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๔
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๓๔
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๗
บรรณานุกรม	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๒
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๒
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๓
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๘
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิจเฉลี่ย ๕ ปี	๘
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๑๐
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๑๐
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๑๑
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๑๑
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๑
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๒
๑๒	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๓
๑๓	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๓
๑๔	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๓
๑๕	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๔
๑๖	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๔
๑๗	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๕
๑๘	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๖
๑๙	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๒๐	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๗
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๑๘
๒๒	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๑๘
๒๓	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๑๙
๒๔	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๑๙
๒๕	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๖	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๒๑
๒๗	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกทุเรียน	๒๔
๒๘	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตทุเรียน	๒๕
๒๙	แสดงต้นทุนการผลิต	๒๗
๓๐	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๒๙
๓๑	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๙
๓๒	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าทุเรียน อำเภอเขาชะเมา	๓๐
๓๓	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าทุเรียน อำเภอเขาชะเมา	๓๑
๓๔	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๓๔
๓๕	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๗

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๑
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๓
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๔
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๕
๕	แสดงเส้นทางคมนาคมในอำเภอเขาชะเมา	๙
๖	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๑๒
๗	แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่ายอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง	๒๒
๘	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกทุเรียน	๒๔
๙	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกทุเรียน (พื้นที่ปลูกจริง)	๒๕
๑๐	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๒๘

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอเขาชะเมา เดิมนี้ขึ้นอยู่กับความปกครองของอำเภอแกลง จังหวัดระยอง เนื่องจากอำเภอแกลง มีอาณาเขตกว้างขวาง มีประชากรมาก ท้องที่บางตำบลอยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอมาก เจ้าหน้าที่ออกตรวจตราดูแลทุกข์สุขของราษฎรไม่ทั่วถึง ดังนั้น เพื่อประโยชน์ทางการปกครอง และเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในท้องที่ กระทรวงมหาดไทยจึงแบ่งพื้นที่การปกครองอำเภอแกลง ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เรียกชื่อว่า กิ่งอำเภอเขาชะเมา สาเหตุว่ามีอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๐ กิ่งอำเภอได้ยกฐานะเป็นอำเภอเขาชะเมา เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

อำเภอเขาชะเมาตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย มีผลบังคับเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖ โดยแยกจากอำเภอแกลง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดระยอง ห่างจากจังหวัดระยอง ๘๐ กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๖๙.๙๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๒๙๗,๗๓๕.๗๐ ไร่

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอเขาชะเมา มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอแกลง จังหวัดระยอง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอรังจันทร์ จังหวัดระยอง

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน

๑ เทศบาล ๓ อบต. ๔ ตำบล ๒๙ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาล จำนวน ๑ แห่ง

องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๓ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

หมู่ที่ / ตำบล	ตำบลน้ำเป็น	ตำบลห้วยทับมอญ	ตำบลชำช้อ	ตำบลเขาน้อย
๑	บ้านสามแยกน้ำเป็น	บ้านคลองหิน	บ้านศรีประชา	บ้านทรัพย์แสน
๒	บ้านน้ำใส	บ้านห้วยทับมอญ	บ้านคลองโพธิ์	บ้านมะเตือ
๓	บ้านมาบข้างนอน	บ้านเขาพัง	บ้านชำช้อ	บ้านเขาน้อย
๔	บ้านเหมืองแร่	บ้านสีระมัน	บ้านเขาช่องลม	บ้านคลองยาง
๕	บ้านสำนักกระเบา	บ้านปากแพรก	บ้านสวนขนุน	บ้านตะขบ
๖	บ้านน้ำเป็น	บ้านยางเอน	บ้านโปร่งสะท้อน	
๗	บ้านคลองพระเจ้า	บ้านเขาจันทร์	บ้านสีแยกบูรณ	
๘		บ้านห้อยหัว	บ้านหนองปลาไหล	
๙			บ้านเขาบ่อแป้ง	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

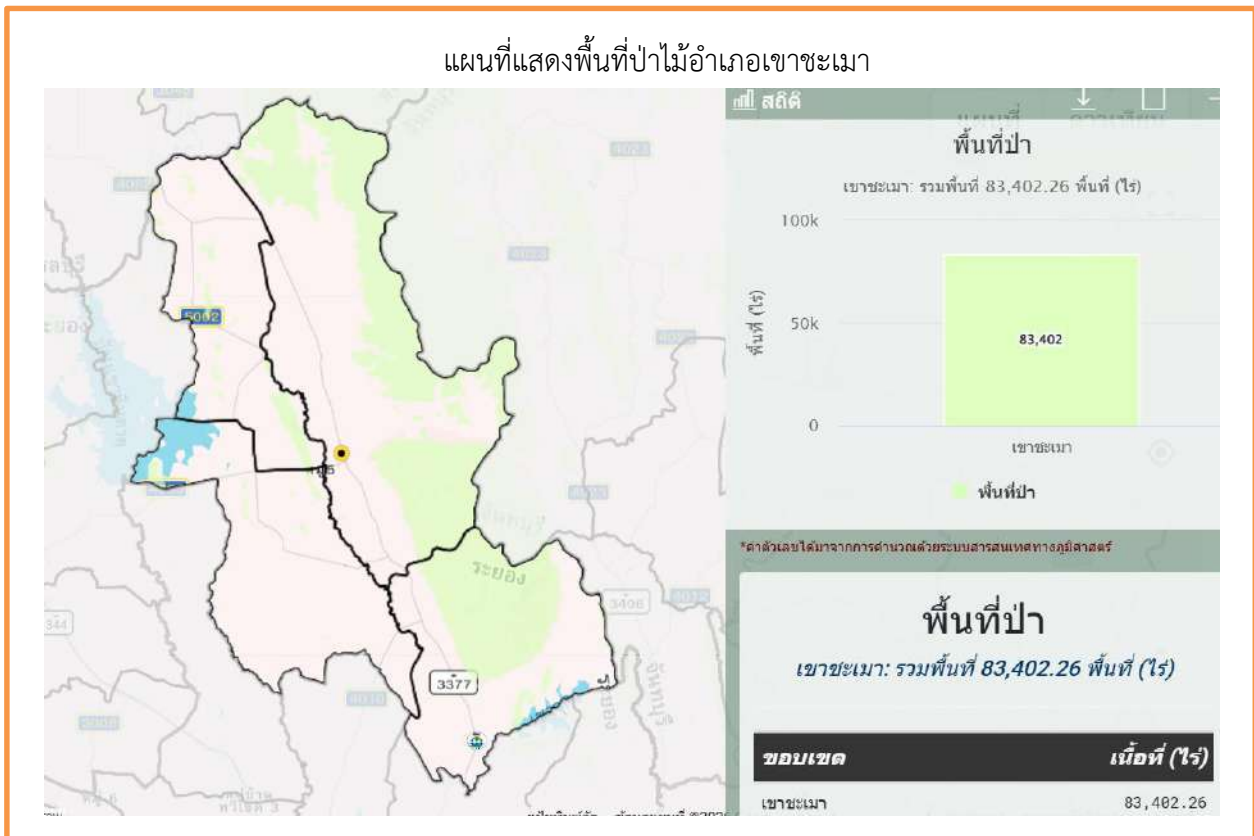
ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน บ้าน (ครัวเรือน)
ตำบลน้ำเป็น	๖๔,๖๘๕.๖๐	๑	-	๗	๑,๖๗๐
ตำบลห้วยทับมอญ	๑๑๙,๔๐๙.๐๐	๑	-	๘	๓,๙๔๖
ตำบลชำช้อ	๖๔,๗๐๗.๘๐	-	๑	๙	๑,๓๑๗
ตำบลเขาน้อย	๔๘,๙๓๓.๓๐	๑	-	๕	๑,๒๘๐
รวม	๒๙๗,๗๓๕.๗๐	๓	๑	๒๙	๘,๒๑๓

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒ ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอเขาชะเมา มีพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา สลับเนินเขาและภูเขา มีลักษณะเป็นลอนลูกคลื่นสูงต่ำสลับกันไป เป็นดินร่วนปนทราย เหมาะแก่การเพาะปลูก การทำสวนผลไม้ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติสมบูรณ์ แหล่งต้นน้ำลำธารยังไม่ถูกทำลายพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติบ้านนา-ทุ่งควายกิน อุทยานแห่งชาติ – เขาวง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขาอ่างฤๅไน(เขตรอยต่อ ๕ จังหวัด) ภูเขา มีเทือกเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาชะเมา เขาชะมูน เขาชะอางค์ทรงเครื่อง เขาชะอางค์คร่อมคลอง เขาชะอางค์ค้องแง้ง เขาขาด ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๐๓๕ เมตร แม่น้ำ มีแม่น้ำประแสร์ ยาวประมาณ ๒๕กิโลเมตร มีต้นกำเนิดจากทิวเขาในจังหวัดจันทบุรีไหลผ่าน ได้แก่ คลองโพล้ คลองหวาย คลองปลาก้าง คลองห้วยทับมอญ

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ
(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ตำบลน้ำเป็น	๖๔,๖๘๕.๖๐	๒๕,๕๔๔.๙๐	๘.๕๗
ตำบลห้วยทับมอญ	๑๑๙,๔๐๙.๐๐	๕๒,๘๘๔.๓๐	๑๗.๗๖
ตำบลชำฆ้อ	๖๔,๗๐๗.๘๐	๑,๒๗๒.๗๐	๐.๔๒
ตำบลเขาน้อย	๔๘,๙๓๓.๓๐	๓,๗๐๐.๓๖	๑.๒๔
รวม	๒๙๗,๗๓๕.๗๐	๘๓,๔๐๒.๒๖	๒๘.๐๑

ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

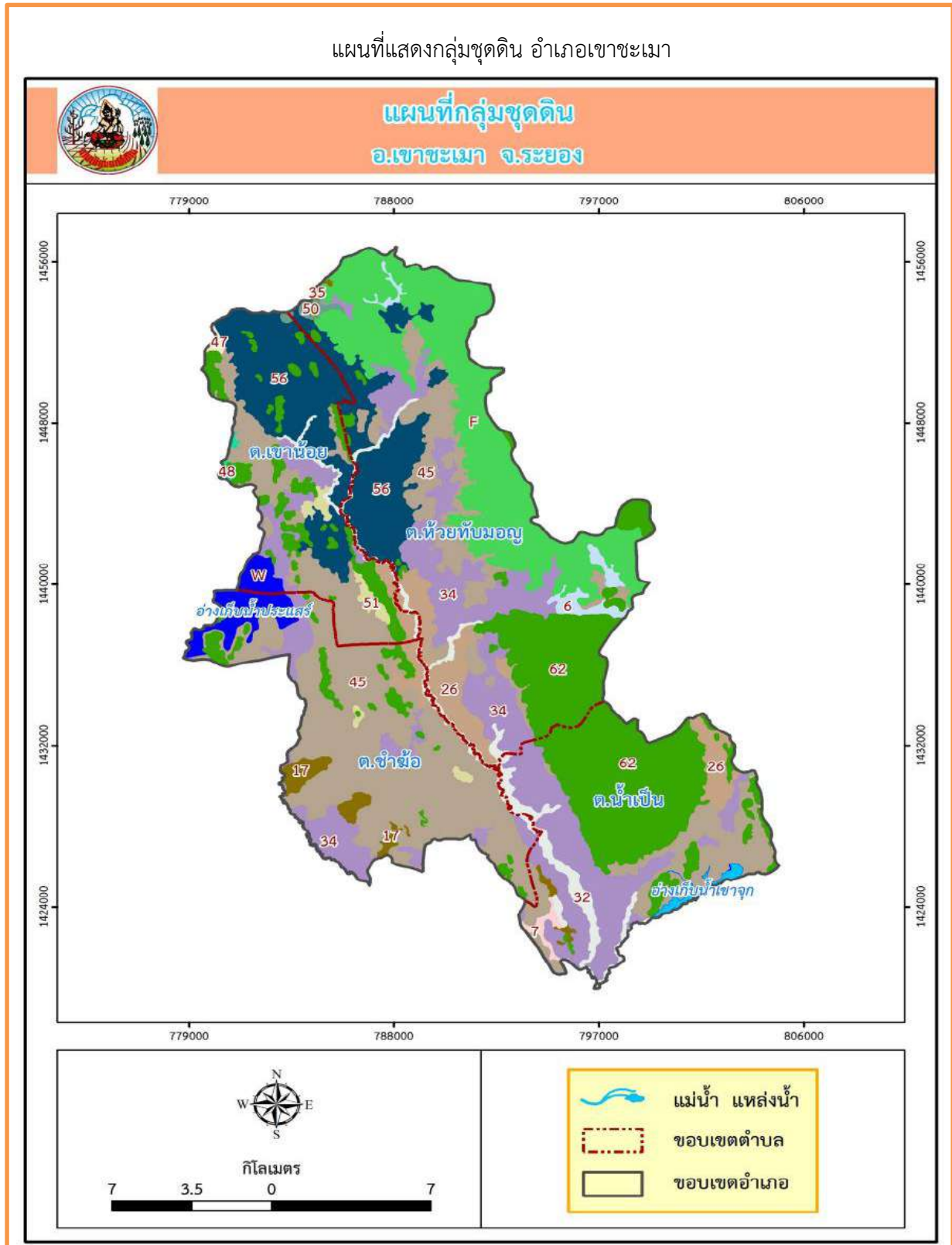
แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอเขาชะเมา

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ
(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอเขาชะเมา มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๑๕ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอเขาชะเมา
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๙)

ลักษณะดินและกลุ่มชุดดินอำเภอเขาชะเมาที่สำคัญและพบมาก ได้แก่

๑) กลุ่มชุดดินที่ ๖๒ จำนวน ๕๗๒๕๓.๔๓ ไร่

ลักษณะเด่น : พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการศึกษาสำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ซึ่งถือว่ายากต่อการจัดการดูแลรักษาสำหรับการเกษตร

ปัญหา : มีความลาดชันสูงมาก ในพื้นที่ทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรงขาดแคลนน้ำและบางพื้นที่อาจพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจายอยู่บริเวณหน้าดิน

แนวทางการจัดการ :

- ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งต้นน้ำลำธาร ในกรณีที่ต้องนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำเป็นต้องมีการศึกษาดินก่อน เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืช โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเชิงอนุรักษ์หรือวนเกษตร ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นดินลึกและสามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและชุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่าง สำหรับในพื้นที่ที่ไม่มีศักยภาพทางการเกษตร ควรรักษาไว้ให้เป็นสวนป่าสร้างสวนป่าหรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

๒) กลุ่มชุดดินที่ ๔๕ จำนวน ๗๘๗๓๔.๔๑ ไร่

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินต้นถึงลูกรัง เศษหินหรือก้อนหิน ปฏิบัติการดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำของดินดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินต้นถึงชั้นลูกรัง เศษหินหรือก้อนกรวดภายในความลึก ๕๐ ซม. จากผิวดิน บางพื้นที่พบลูกรัง เศษหิน หรือก้อนกรวดกระจายกระจายทั่วไปอยู่บริเวณผิวดิน ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และในพื้นที่ที่มีความลาดชันจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินได้ง่าย

แนวทางการจัดการ :

- เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนาและไม่มีก้อนหิน เศษหินหรือลูกรังบนผิวดินมากปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ให้มีการปลูกพืชบำรุงดินร่วมอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไกลบปุ๋ยพืชสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไทพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำแปลงปลูก

- ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยหน้าดินที่ไม่มีเศษหินหรือลูกรัง ร่วมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น สร้างคันดิน ทำชั้นบันได ทำฐานปลูกเฉพาะต้น ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน หรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำแปลงปลูก

๓) กลุ่มชุดดินที่ ๓๔ จำนวน ๔๙๔๒๘.๗๑ ไร่

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งชวงนาน และในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ :

- ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ให้มีการปลูกพืชบำรุงดินร่วมอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

- ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ชั้นบันได คันดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก หรือทำฐานเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๔) กลุ่มชุดดินที่ ๒๖ จำนวน ๑๒๐๕๖.๔๘ ไร่

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อละเอียด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งชวงนาน และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชัน

แนวทางการจัดการ :

- ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินร่วมอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

- ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม สร้างคันดิน ทำชั้นบันได ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง มีลักษณะภูมิอากาศแบบ มรสุมเขตร้อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แต่เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่อกเขาสูงและป่าไม้หนาแน่น (เขตอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง) ทำให้ที่นี่มีสภาพอากาศที่ชุ่มชื้นและเย็นสบายกว่าพื้นที่ชายฝั่งของจังหวัดระยอง

สภาพภูมิอากาศแบ่งออกเป็น ๓ ฤดูกาล

๑. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม มีฝนตกหนักและต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นพื้นที่รับลมมรสุมและมีแนวเขาสกัดกันความชื้น ปริมาณน้ำฝนสะสมต่อปีของที่นี่อาจสูงถึง ๓,๐๐๐ มิลลิเมตร ซึ่งถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับอำเภออื่นๆในจังหวัดระยอง

๒. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ อากาศเย็นสบายและค่อนข้างแห้ง โดยเฉพาะในช่วงเช้าบนพื้นที่สูงหรือใกล้เขตอุทยานฯ อุณหภูมิอาจลดต่ำลงถึง ๑๘-๒๐°C ในบางวัน

๓. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม – เมษายน อากาศร้อนแต่ไม่แห้งแล้งจนเกินไป เนื่องจากยังมี ความชื้นจากป่าและภูเขาช่วยบรรเทา อุณหภูมิเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณ ๒๖-๓๐°C แต่อาจมีพายุฤดูร้อนเกิดขึ้นได้ในบางช่วง โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน			←→									
ฤดูฝน					←→							
ฤดูหนาว	←→										←→	

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๗๑๘	๑๔๓.๑	๑๑๖	กันยายน	๓๘.๕	๑๘.๒	๒๘.๕
๒๕๖๕	๑,๙๗๗	๑๖๔.๗๕.๕	๑๔๐	กรกฎาคม	๓๗.๐	๑๗.๕	๒๗.๘
๒๕๖๖	๑,๒๖๖.๒	๑๕๓.๘	๑๒๔	กันยายน	๓๖.๘	๑๙.๔	๒๘.๑
๒๕๖๗	๑,๔๓๕.๘	๑๑๙.๖๕	๑๒๙	กันยายน	๓๙.๒	๒๐.๑	๒๘.๘
๒๕๖๘	๑,๘๒๔.๖	๑๕๒.๐	๑๔๐	พฤษภาคม	๓๗.๒	๒๑.๕	๒๙.๒

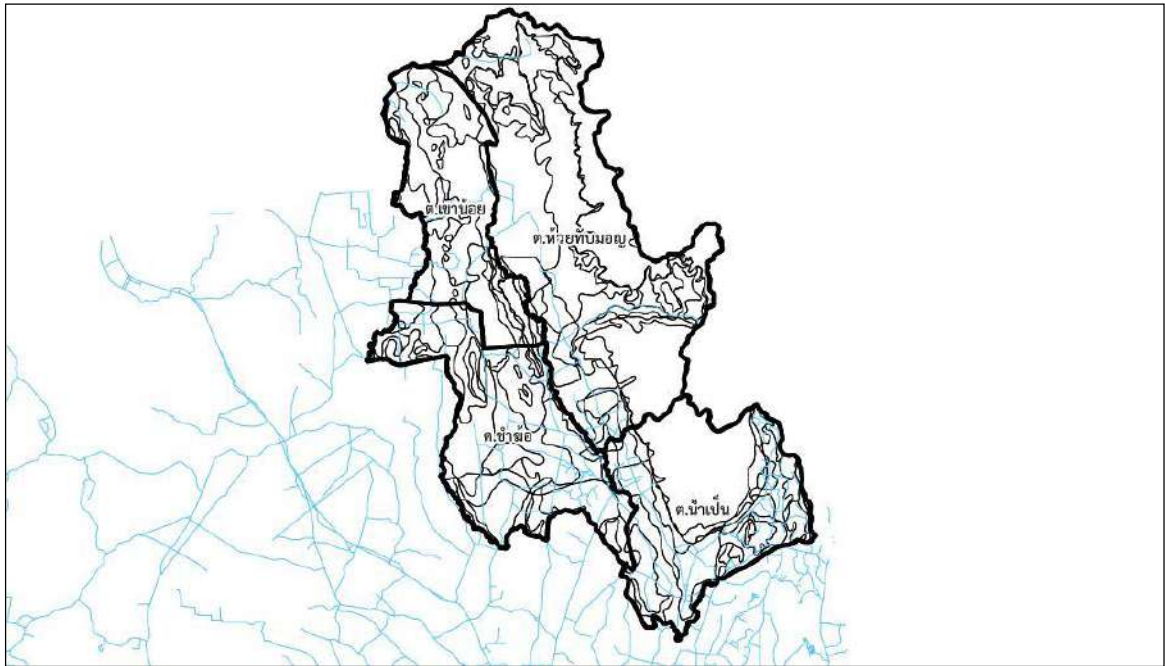
ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๙

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอเขาชะเมามีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

- ถนนหลวงสายหลักของอำเภอเขาชะเมา คือสาย ๓๓๓๗๗ ที่แยกมาจากถนนสายหลัก หมายเลข๓ และเป็นสายเชื่อมต่อระหว่างตำบล

ภาพที่ ๕ แสดงเส้นทางคมนาคมในอำเภอเขาชะเมา

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทางรถไฟ - ไม่มี

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ
ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข ๓๓๓๗๗ (สายเขาหิน - กองหิน) เส้นทางระหว่างอำเภอเขาชะเมา ถึงอำเภอแกลง ระยะทาง ๑๗ กิโลเมตร

- ทางหลวงชนบท รย.๔๐๖๐ (อำเภอเขาชะเมา - อำเภอแก่งหางแมว (จันทบุรี))
เส้นทางระหว่างอำเภอเขาชะเมาถึงอำเภอแก่งหางแมว ระยะทาง ๔๐ กิโลเมตร

- ทางหลวงชนบท รย.๔๐๖๐ (อำเภอเขาชะเมา - อำเภอวังจันทร์) เส้นทางระหว่าง
อำเภอเขาชะเมาถึงอำเภอวังจันทร์ ระยะทาง ๓๔ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

แหล่งน้ำสำคัญในเขตอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

(๑) คลองโพล้ต้นน้ำเกิดจากเขาชะมูน เขาชะเอม อำเภอเขาชะเมา และเขาปลายคลองโพล้ ซึ่งไหลมาตามคลองต่าง ๆ หลายสายลงมารวมกัน เรียกว่า คลองโพล้ มีความยาวประมาณ ๓๘ กิโลเมตร แล้วไหลลงสู่แม่น้ำประแสร์ที่บ้านท่ากระชาย อำเภอแกลง จ.ระยอง

(๒) แม่น้ำประแสร์มีต้นกำเนิดจากเขาใหญ่ เขาอ่างฤๅไน เขาหินโรง เขาอ่างกระเด็น ซึ่งไหลมาตามห้วยและคลองต่างๆ หลายสาย เช่น คลองประแสร์ คลองปลิง คลองบ่อทอง ห้วยนิคม คลองเจ็ด คลองตากล้วย คลองชุมแสง คลองไผ่เหนือ คลองไผ่ใต้ คลองตวาด คลองพังทวย คลองจำกา คลองใช้ คลองแหวน คลองโพล้ คลองทาสีแก้ว และคลองหนองพลง ไหลมารวมกันเรียกว่า แม่น้ำประแสร์ มีความยาวประมาณ ๑๒๐กิโลเมตรและไหลลงสู่ที่บ้านปากน้ำประแสร์อำเภอแกลง

(๓) คลองระลอกมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาชะเมา ซึ่งไหลมาตามคลองต่าง ๆ เช่น คลองเขาจุก คลองสะท้อน และคลองน้ำเป็น ไหลมารวมกันเรียกว่า คลองระลอก มีความยาวประมาณ ๑๐ กิโลเมตรแล้วไหลลงสู่คลองโพล้

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูระบายน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
๑	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาประแสร์	ชำช้อ	๒๔๘.๐๐	-	๑๗๕,๐๐๐
๒	อ่างฯคลองระลอก	น้ำเป็น	๑๙.๖๕	-	๗,๕๐๐
๓	อ่างเก็บน้ำคลองโพล้	ห้วยทับมอญ	๔๐.๐๐	-	๓๐,๐๐๐

ที่มา : โครงการชลประทานจังหวัดระยอง สำนักงานชลประทานที่ ๙, พ.ศ.๒๕๖๙

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
๑	เขาน้อย	-	-	๑	-	-	-	๐.๕๗	๒๐๐
๒	ชำช้อ	-	-	๒	๒	-	-	-	๔๓๐
๓	น้ำเป็น	-	-	-	-	๒	-	-	-
๔	ห้วยทับมอญ	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : โครงการชลประทานจังหวัดระยอง สำนักงานชลประทานที่ ๙, พ.ศ.๒๕๖๙

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	น้ำเป็น	๒	๒	-	-	๒	๒
๒	ห้วยทับมอญ	๖	๖	-	-	๖	๖
๓	ชำซ้อ	๑๐	๑๐	-	-	๑๐	๑๐
๔	เขาน้อย	๓	๓	-	-	๓	๓

ที่มา : ระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน, พ.ศ.๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	น้ำเป็น	๐	๑๗	๑๗
๒	ห้วยทับมอญ	๐	๒๔	๒๔
๓	ชำซ้อ	๐	๑๔	๑๔
๔	เขาน้อย	๐	๗	๗

ที่มา : ระบบบริการข้อมูลบ่อน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, พ.ศ.๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๘๓,๔๐๒.๒๖	๒๘.๐๑
พืชไร่	๑๖,๗๑๓.๑๑	๕.๖๒
ไม้ยืนต้น	๑๕๐,๓๙๘.๕๐	๕๐.๕๖
ไม้ผล	๒๖,๖๔๓.๖๑	๘.๙๖
พืชสวน	๒๙.๑๔	๐.๐๑
พื้นที่นา	๕๒๗.๙๒	๐.๑
พืชน้ำ	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๒๙๒.๓๐	๐.๑
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๕๓.๗	๐.๐๒
พื้นที่ลุ่ม	๖๒๓.๕๔	๐.๒๑
พื้นที่น้ำ	๑๐,๐๗๓.๒๓	๓.๓๙
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๖,๗๙๓.๙๔	๒.๒๘
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑,๙๑๒.๓๑	๐.๖๔

ข้อมูลด้านสังคม**๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร****๑.๑ เกษตรกร****๑) ครุฑเรือนและประชากร****ตารางที่ ๑๒** แสดงจำนวนครุฑเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครุฑเรือน ทั้งหมด	ครุฑเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	ตำบลน้ำเป็น	๑,๖๗๐	๘๒๗	๓,๔๐๐	๓,๔๙๕	๖,๘๙๕
๒	ตำบลห้วยทับมอญ	๓,๙๔๖	๑,๐๓๕	๓,๘๓๗	๓,๙๖๙	๗,๘๐๖
๓	ตำบลขำม้อ	๑,๓๑๗	๙๖๔	๓,๐๙๖	๓,๑๒๓	๖,๒๑๙
๔	ตำบลเขาน้อย	๑,๒๘๐	๓๐๒	๑,๓๗๔	๑,๓๑๕	๒,๖๘๙
รวม		๘,๒๑๓	๓,๐๗๖	๑๑,๗๐๗	๑๑,๙๐๒	๒๓,๖๐๙

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอเขาชะเมา, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) หัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ**ตารางที่ ๑๓** แสดงจำนวนหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๙๕๗.๐๐	๓๒.๐๖
๕๖ - ๖๕ ปี	๙๒๒.๐๐	๓๐.๘๙
๔๖ - ๕๕ ปี	๗๒๙.๐๐	๒๔.๔๒
๓๖ - ๔๕ ปี	๒๗๙.๐๐	๙.๓๕
๒๖ - ๓๕ ปี	๙๕.๐๐	๓.๑๘
๑๘ - ๒๕ ปี	๓.๐๐	๐.๑๐
รวม	๒,๙๘๕.๐๐	๑๐๐.๐

ที่มา : <http://www.aiu.doae.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๘**๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ****ตารางที่ ๑๔** แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครุฑเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๒,๗๗๗.๐๐	๙๓.๐๓
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๐๘.๐๐	๖.๙๗
รวม		๑๐๐

ที่มา : <http://www.aiu.doae.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๙๕๖.๐๐	๑๑,๖๘๐.๐๐
เช่า	๘.๐๐	๗๙.๐๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๒,๐๘๑.๐๐	๓๘,๒๗๒.๐๐
รวม **	๒,๙๙๕.๐๐	๕๐,๐๓๑.๐๐

ที่มา : <http://www.aiu.doae.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๘

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๖๙๔.๐๐	๒๔๐.๐๐	๐.๐๐	๑๕.๐๐	๙๕๖.๐๐

ที่มา : <http://www.aiu.doae.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๘

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้: ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๖๐,๐๐๐ - ๕๐๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือนต่อปี โดยกลุ่มเกษตรกรชาวสวนทุเรียนจะมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น นอกจากนี้ยังมีรายได้นอกการเกษตร (Non-farm Income) จากการค้าขาย หรือประกอบธุรกิจต่างๆในพื้นที่

รายจ่าย: รายจ่ายหลักแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ รายจ่ายในการผลิต (ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าแรงงาน และระบบน้ำ) ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นตามราคาปัจจัยการผลิต และ รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค โดยเฉลี่ยรายจ่ายทั้งหมดจะอยู่ที่ประมาณ ๖๐-๗๐% ของรายได้ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีเงินออมสะสม แต่ในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยอาจประสบปัญหาต้นทุนการผลิตที่ขยับตัวสูงขึ้น

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

แหล่งเงินทุน: เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๘๕) เป็นลูกค้าสินเชื่อของ ธกส. โดยใช้สินเชื่อเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการผลิต (ปีเพาะปลูก) และสินเชื่อเพื่อการลงทุนระยะยาว เช่น การปรับเปลี่ยนระบบน้ำในสวนผลไม้และการซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร

ภาวะหนี้สิน: ภาวะหนี้สินเฉลี่ยของเกษตรกรอยู่ที่ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน * สถานะการชำระหนี้: เกษตรกรในอำเภอเขาชะแมมีศักยภาพในการชำระหนี้ที่อยู่ในเกณฑ์ "ดี" (มากกว่าร้อยละ ๙๐ เป็นหนี้ปกติ) เนื่องจากผลผลิตไม้ผลมีตลาดรองรับที่แน่นอนและได้ราคาสูง อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรบางส่วนที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะอากาศ (ภัยฝนฟ้าคะนอง) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ในบางฤดูกาล ทำให้ต้องมีการพักชำระหนี้หรือปรับโครงสร้างหนี้ตามนโยบายรัฐบาล

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชาชนของอำเภอเขาชะเมาส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ แต่มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

- ประเพณีทำบุญกลางทุ่ง : มกราคม - กุมภาพันธ์ (ช่วงเดือนสาม หลังเก็บเกี่ยวข้าวในนาแล้ว) ประเพณีทำบุญกลางทุ่งมีสองอย่างคือ ทำบุญขอฝน และทำบุญข้าวใหม่หรือทำบุญข้าวหลาม การทำบุญข้าวใหม่นั้นทำเพื่อรับขวัญข้าวใหม่ ที่เก็บเกี่ยวเสร็จ ถือเป็นงานมงคลประจำหมู่บ้านและเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจให้แก่ชาวนาอีกด้วย กิจกรรมที่น่าสนใจ ในวันงานชาวบ้านจะนิมนต์พระมาสวดมนต์ที่ปะรำพิธีกลางทุ่งนา เรียกว่า สวดมนต์เย็น พอรุ่งเช้าจะร่วมกันทำบุญตักบาตร แล้วกลับบ้านไปเผาข้าวหลามเพื่อเตรียมไว้มาทำบุญในวันรุ่งขึ้น พร้อมด้วยอาหารคาวหวานต่างๆ ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าเป็นการทำบุญสะเดาะเคราะห์ โดยนำข้าวปลาอาหาร ขนม และย่ำใส่ในกาบหมาก โดยสมมติว่าเป็นเรือ หลังจากพระฉันภัตตาหารและสวดมนต์แล้ว ก็นำกาบหมากออกไปทิ้งไว้ข้างทาง เพื่อให้ผีไม่มีญาติได้กินกัน กิจกรรมตอนกลางคืนจะมีมหรสพต่างๆ เช่น ลิเก ภาพยนตร์ วงดนตรี เป็นต้น

- ประเพณีสงกรานต์ การสงฆ์น้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ
- ประเพณีลอยกระทง
- ประเพณีแห่เทียนนำพรรษา

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอเขาชะเมา มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๒ กลุ่ม มีสมาชิก ๒๓ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๖ กลุ่ม สมาชิก ๖๐ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๖ กลุ่ม สมาชิก ๙๗ ราย วิสาหกิจชุมชน ๒๗ แห่ง สมาชิก ๓๖๖ ราย สหกรณ์จำนวน ๓ แห่ง สมาชิก ๗๘๐ ราย และกลุ่มเกษตรกร ๕ กลุ่ม สมาชิก ๑๔๘ ราย

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
เขาน้อย	๐	๐	๐	๐	๒	๒๕	๖	๖๘	๐	๐	๑	๒๒
ชำช้อ	๑	๑๑	๑	๑๐	๑	๑๐	๗	๙๙	๑	๑๓๘	๑	๓๕
น้ำเป็น	๐	๐	๓	๓๐	๐	๐	๗	๙๕	๑	๔๙๐	๑	๒๘
ห้วยทับมอญ	๑	๑๒	๒	๒๐	๓	๔๔	๗	๑๐๔	๑	๑๕๒	๒	๖๓
รวม	๒	๒๓	๖	๖๐	๖	๗๙	๒๗	๓๖๖	๓	๗๘๐	๕	๑๔๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๒
เครื่องดื่ม	-
ผ้า และเครื่องแต่งกาย	-
ของใช้ / ของตกแต่ง / ของที่ระลึก	๑
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	-
รวม	๓

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขาชะเมา, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๙ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
เย็นเซ	๑	เขาน้อย	๘
บ้านเขาจันทร์	๗	ห้วยทับมอญ	๑๑
กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลชำฉ้อ	๖	ชำฉ้อ	๑๒
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอนุรักษ์ธรรมชาติและวิถีชาวบ้าน ตำบลเขาน้อย	๕	เขาน้อย	๑๘
บ้านสวนขนุน	๕	ชำฉ้อ	๑๔
สร้างอาหารปลอดภัยอำเภอเขาชะเมา	๓	ห้วยทับมอญ	๑๐
ที่นี่ น้ำใส	๒	น้ำเป็น	๘
สุรากลั่นและแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรเขาชะเมา	๗	ชำฉ้อ	๑๐
กลุ่มเลี้ยงสัตว์เขาบ่อแป้ง	๙	ชำฉ้อ	๘
รวมพืชผลตำบลน้ำเป็น	๑	น้ำเป็น	๑๐
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการส่งเสริมอาชีพบ้านศรีประชา	๑	ชำฉ้อ	๙
พืชผักพื้นบ้านคลองยาง ต. เขาน้อย	๔	เขาน้อย	๑๖
งานหัตถกรรมทองเหลืองตำบลเขาน้อย	๓	เขาน้อย	๙
กลุ่มเกษตรกรบ้านพอกด์แลนด์	๕	เขาน้อย	๑๐
กลุ่มหัตถกรรม หมู่ ๔ บ้านเขาช่องลม	๗	ชำฉ้อ	๑๕
วิสาหกิจผลิตพืชอินทรีย์บ้านหลังคาแดง	๒	ห้วยทับมอญ	๗
กลุ่มเกษตรกรครัวเรือนทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำหวาน	๑	ห้วยทับมอญ	๒๓

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
กลุ่มผู้ผลิตและรวบรวมหมากรบวงจรบ้านน้ำใส	๒	น้ำเป็น	๘
กลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนตำบลห้วยทับมอญ	๑	ห้วยทับมอญ	๒๘
กลุ่มผลิตพืชผักบ้านเขาน้อย	๓	เขาน้อย	๗
กลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนบ้านสามแยกน้ำเป็น	๑	น้ำเป็น	๓๑
โป่งสะท้อน	๖	ชำซ้อ	๓๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา,พ.ศ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนอนุบาลเขาชะเมา	๑	ห้วยทับมอญ	๒๗
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านมะเดื่อ	๒	เขาน้อย	๑๕
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านสีระมัน	๔	ห้วยทับมอญ	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านศรีประชา	๑	ชำซ้อ	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านยางเอน	๖	ห้วยทับมอญ	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนชะอากค์ร้อมคลอง	๔	เขาน้อย	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านเขาบ่อแบ่ง	๙	ชำซ้อ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านมาบข้างนอน	๓	น้ำเป็น	๑๒
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยทับมอญ	๑	ห้วยทับมอญ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรสีแยกพัฒนา	๒	ห้วยทับมอญ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำเป็น	๖	น้ำเป็น	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรตำบลน้ำเป็น	๗	น้ำเป็น	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรโป่งสะท้อนตำบลชำซ้อ	๖	ชำซ้อ	๑๑
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปรับปรุงคุณภาพทุเรียนตำบลห้วยทับมอญ	๑	ห้วยทับมอญ	๑๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา,พ.ศ ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
สหกรณ์การเกษตรบ้านน้ำเป็น จำกัด	๖	น้ำเป็น	๓๕๔
สหกรณ์การเกษตรเขาชะเมา จำกัด	๑	ห้วยทับมอญ	๔๗๑
สหกรณ์กองทุนสวนยางตำบลชำฉ้อจำกัด	๒	ชำฉ้อ	๑๔๕

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระยอง,พ.ศ๒๕๖๙

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอเขาชะเมา มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑๑ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๒ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๑ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๔ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๑ ศูนย์ แต่ไม่มีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ ๒๒ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุ สัตว์	ปฎิรูป	
เขาน้อย	-	๑	-	-	๑				
ชำฉ้อ	-	๖	-	-	๑				
น้ำเป็น	๑	๓	๑	-	๑				
ห้วยทับมอญ	-	๑	๑	๑	๑			๑	
รวม	๑	๑๑	๒	๑	๔				

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา พ.ศ. ๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอ มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๑๓๕ ราย โดยมีหมอดินอาสาจำนวนมากที่สุด จำนวน ๓๕ ราย รองลงมาคือเกษตรหมู่บ้าน ๒๙ ราย และอาสาปศุสัตว์ ๒๐ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาเกษตรบางราย ทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอ ดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	ครูยาง	อาสาสมัคร ชลประทาน	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
เขาน้อย	-	-	-	๔	๖	๕	๒	-	-
ชำช้อ	๒	๒	๓	๙	๑๓	๙	๖	-	-
น้ำเป็น	๓	๑	-	๒	๖	๗	๒	๓	-
ห้วยทับมอญ	๑	๓	๗	๕	๑๐	๘	๓	-	๑๓
รวม	๖	๖	๑๐	๒๐	๓๕	๒๙	๑๓	๓	๑๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา พ.ศ. ๒๕๖๘

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอเขาชะเมา มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอเขาชะเมา มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๒๔ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
ห้วยทับมอญ	๒	๑.นายปรีชา บุญท่วม	๘๑ หมู่ ๑ ตำบลห้วยทับมอญ อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง
		๒.นายเกียรติชัย ดวงผาสุข	๑๗๗ หมู่ ๒ ตำบลห้วยทับมอญ อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง
รวม	๒		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา พ.ศ. ๒๕๖๕

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเขาชะเมา

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายอุดร สมบูรณ์

บ้านเลขที่ ๖๕/๑ หมู่ ๑ ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

สถานการณ์ของพื้นที่ : ตำบลน้ำเป็น เป็นตำบลที่มีการผลิตผลไม้มากที่สุดของอำเภอเขาชะเมา ผลไม้หลักได้แก่ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง และกล้วยไข่ แต่เมื่อปีใดที่ภูมิอากาศเหมาะสมผลไม้มากทุกชนิดจะให้ผลผลิตจำนวนมาก ส่งผลให้ราคาผลผลิต มังคุด เงาะ ลองกอง ตกต่ำ โดยเฉพาะมังคุดด้วยคุณภาพที่ไม่สามารถจำหน่ายเพื่อการส่งออกได้ ดังนั้น นายอุดร สมบูรณ์ จึงเกิดแนวคิดที่ว่า หากสามารถแก้ไขปัญหาด้านต้นทุนการผลิต และการตลาดได้ จะช่วยให้เกษตรกรชาวสวนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหา

แนวทางการพัฒนา : ๑. ส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน (GAP)

๒. การลดต้นทุนการผลิต

๓. การจัดการด้านการตลาดเพิ่มช่องทางจำหน่าย

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : เป็นจุดรวบรวมผลผลิตมังคุดตกไซด์ และส่งจำหน่ายผลผลิตในหลายช่องทาง

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. ส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน (GAP)

๒. การลดต้นทุนการผลิต

๓. การจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อจำหน่าย

หลักสูตรบังคับ

๑. เศรษฐกิจพอเพียง

๒. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๓. การทำบัญชีครัวเรือน

หลักสูตรเสริม

๑. การตัดแต่งกิ่ง

๒. การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

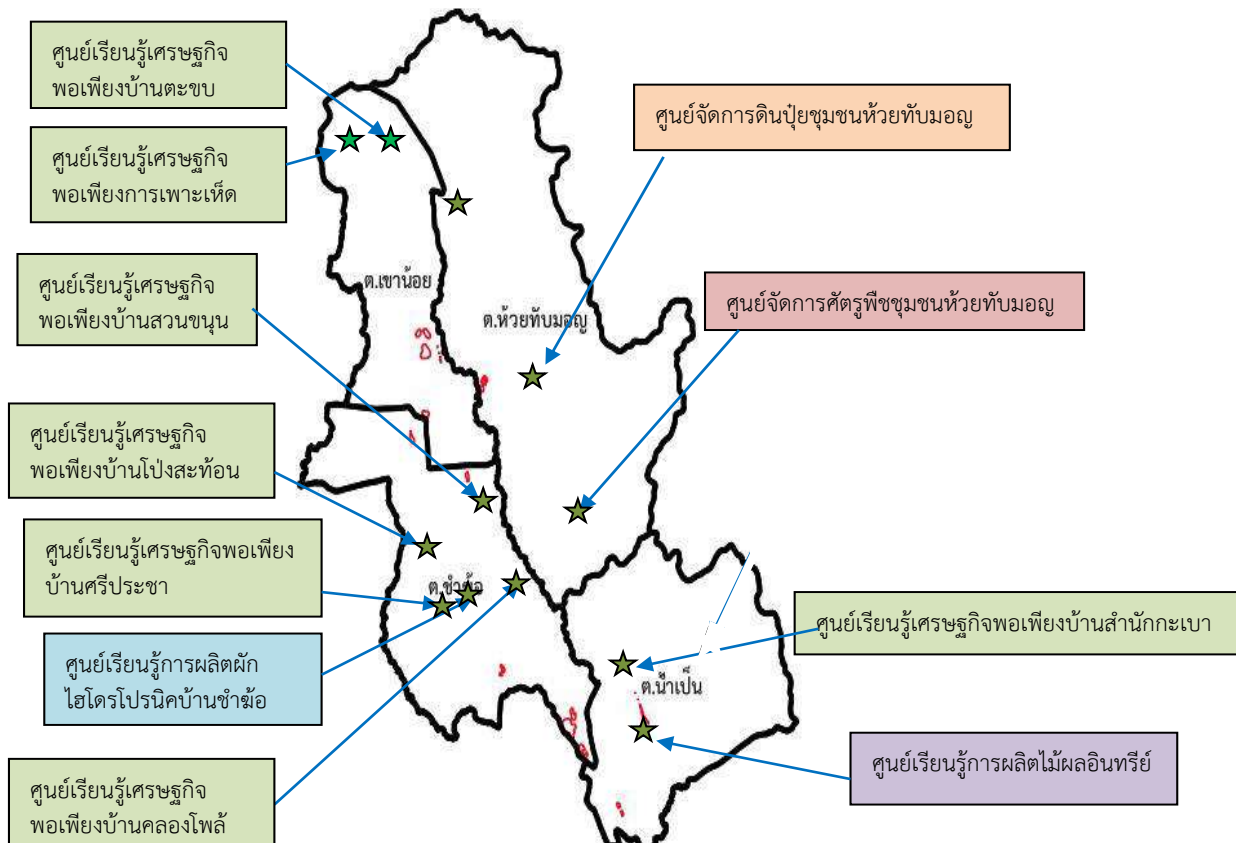
ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๐ ศูนย์

ตารางที่ ๒๕ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเขาชะเมา
จังหวัดระยอง

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/ กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงบ้านศรีประชา	เศรษฐกิจ พอเพียง	๑	ชำช้อ	น.ส.มะลิ แดงทำดี	๐๘๙-๙๓๖๔๗๓๒
๒.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงบ้านคลองโพธิ์	เศรษฐกิจ พอเพียง	๒	ชำช้อ	นายแสงเพชร แทนทด	๐๘๗-๑๒๙๗๖๔๙
๓.	ศูนย์เรียนรู้การผลิตผัก ไฮโดรโปนิกบ้านชำช้อ	ผลิตผัก ไฮโดรโปนิก	๓	ชำช้อ	นางชวนพิศ รุ่งขจรกลิ่น	๐๘๖-๑๔๔๙๓๓๗
๔.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงบ้านสวนขนุน	เศรษฐกิจ พอเพียง	๕	ชำช้อ	นายโกวิท โสภา	๐๘๔-๕๕๖๔๑๖๓
๕.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงบ้านโป่งสะท้อน	เศรษฐกิจ พอเพียง	๖	ชำช้อ	นายเจียม โพธิ์แก้ว	๐๘๙-๐๙๑๐๑๘๔
๖.	ศูนย์เรียนรู้การผลิต ไม้ผลอินทรีย์	ผลไม้อินทรีย์	๓	น้ำเป็น	นางอุทัยทิพย์ เปรม อนันต์	๐๖๓-๕๒๗๑๖๖๖
๗.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงบ้านสำนัก กระเบา	เศรษฐกิจ พอเพียง	๕	น้ำเป็น	นายวีระ รื่นรวย	๐๘๕-๔๓๖๗๓๖๕
๘.	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนห้วยทับมอญ	ศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน	๑	ห้วยทับมอญ	น.ส.ลำเพย ทองศรี	๐๘๙-๐๒๓๓๕๙๔
๙.	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ห้วยทับมอญ	ศูนย์จัดการดิน ปุ๋ยชุมชน	๒	ห้วยทับมอญ	นายชรินทร์ รัตนวิจิตร	๐๘๙-๙๓๖๐๐๓๒
๑๐.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงบ้านตะขบ	เศรษฐกิจ พอเพียง	๕	เขาน้อย	นายวิชัย เบ้าทอง	๐๘๗-๑๐๑๘๖๖๗
๑๑.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงการเพาะเห็ด	เศรษฐกิจ พอเพียง	๓	เขาน้อย	นายวิชาญ วุฒินันตกุล	๐๙๘-๙๓๓๑๕๘๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา พ.ศ. ๒๕๖๘

แผนที่แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ภาพที่ ๗ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย
อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่อำเภอเขาชะเมา

อำเภอเขาชะเมา มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๔ กลุ่ม ได้แก่

ตารางที่ ๒๖ ตารางแสดงกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่อำเภอเขาชะเมา

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	น้ำเป็น	แปลงใหญ่มังคุด ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา	มังคุด	๗๘	๑,๑๓๒	นายชูชาติ เมฆตรู	๐๙๘-๙๙๗๗๑๑๙
๒	น้ำเป็น	แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลน้ำเป็น อ.เขาชะเมา จ.ระยอง	ทุเรียน	๓๐	๒๖๘	นายอุดร สมบูรณ์	๐๘๖-๑๔๓๗๔๔๐
๓	ชำอ้อ	แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลชำอ้อ อ.เขาชะเมา จ.ระยอง	ทุเรียน	๒๖	๔๐๐	นายนิรุท ทองกำเนิด	๐๘๙-๙๓๘๒๖๑๙
๔	น้ำเป็น	แปลงใหญ่ทุเรียนบ้านคลองพระเจ้า ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง	ทุเรียน	๒๗	๓๔๔	นายสัมพันธ์ มีลาภ	๐๙๔-๘๙๕๓๖๕๑

๕	ห้วยทับ มอญ	แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลห้วย ทับมอญ อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง	ทุเรียน	๓๑	๓๐๓	นายวิม ทวดห้วย	๐๙๓-๑๖๒๙๔๔๕
---	----------------	---	---------	----	-----	----------------	-------------

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา พ.ศ. ๒๕๖๘

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า..ทุเรียน..

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

น้ำฝน ชลประทาน บ่อน้ำบาดาล แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ)...บ่อ, คลอง

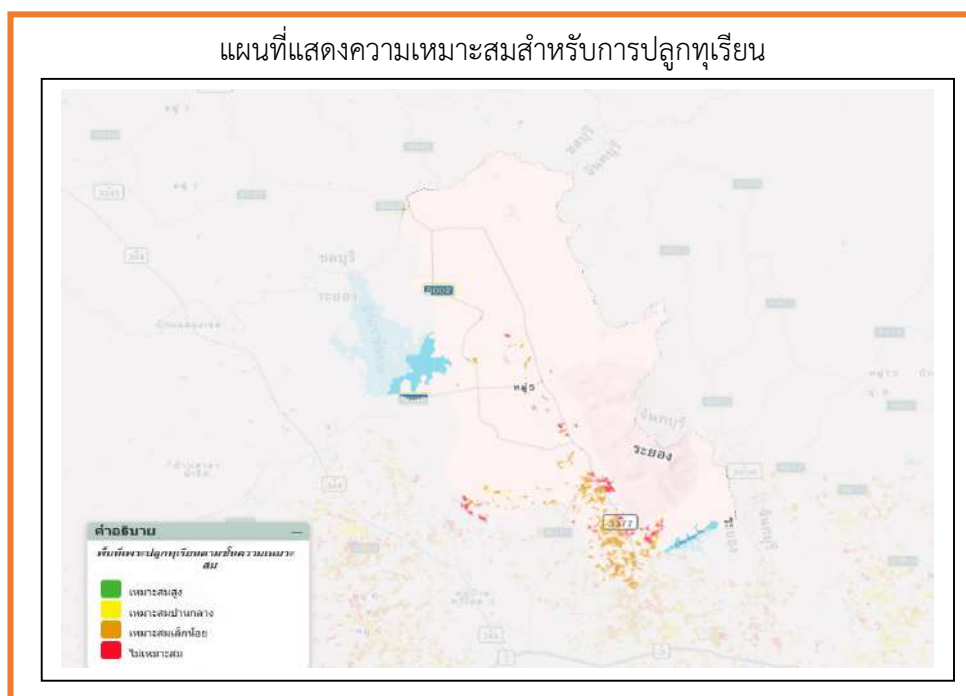
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๗ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกทุเรียน.

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก.. ๘,๖๓๕.๐๑... (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอเขาชะเมา	-	๓๒๐.๗๒	๖,๓๔๒.๑๑	๑,๙๗๒.๑๘	๘,๖๓๕.๐๑
ตำบลน้ำเป็น	-	๑๑๓.๒๒	๔,๖๙๗.๘๔	๑,๒๒๓.๘๗	๖,๐๓๔.๙๓
ตำบลห้วยทับมอญ	-	๔๙.๕	๔๑๓.๖๐	๒๒๖.๓๗	๖๘๙.๔๗
ตำบลชำฆ้อ	-	๑๕๘	๑,๑๑๒.๖๕	๔๗๑.๙๔	๑,๗๔๒.๕๙
ตำบลเขาน้อย	-	-	๑๑๘.๐๒	-	๑๑๘.๐๒

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกทุเรียน

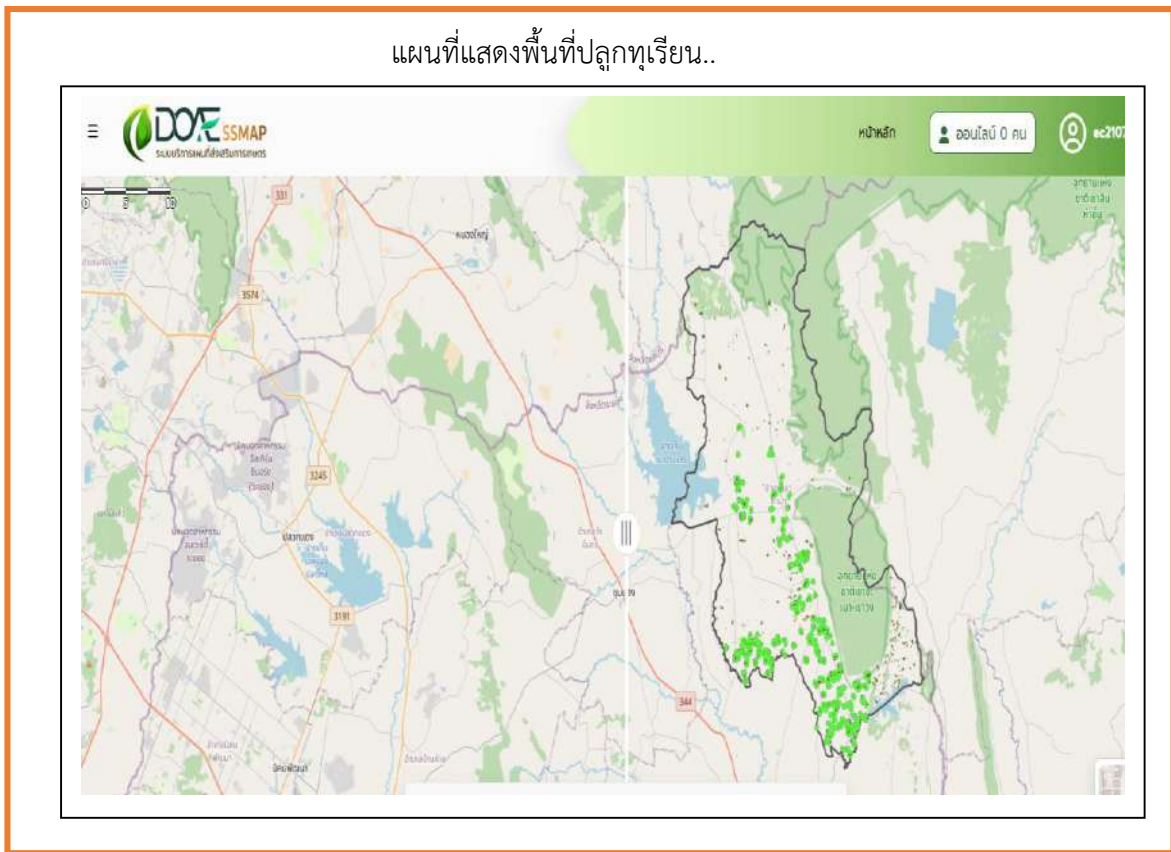
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๗..)

๒) พื้นที่ปลูกทุเรียน.

ตารางที่ ๒๘ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตทุเรียน...

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ตำบลน้ำเป็น	๙๔๐	๑,๑๗๓๐	๘,๗๒๔	๑๖,๓๖๓	๑,๘๗๕
ตำบลห้วยทับมอญ	๗๒๖	๗,๖๑๓	๔,๒๙๔	๘,๐๕๑	๑,๘๗๕
ตำบลชำฉ้อ	๓๙๕	๙,๘๗๗	๔,๔๕๙	๘,๓๖๑	๑,๘๗๕
ตำบลเขาน้อย	๑๕๘	๓,๑๘๗	๑,๐๑๙	๑,๙๑๑	๑,๘๗๕
รวม	๒,๒๔๖	๓๒,๔๐๗	๑๘,๔๙๖	๓๔,๖๘๖	๑,๘๗๕

ที่มา : ข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจของอำเภอเขาชะเมา. พ.ศ. ๒๕๖๘/๖๙...

ภาพที่ ๙ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกทุเรียน.. (พื้นที่ปลูกจริง)
 (ที่มา : ระบบบริการแผนที่ส่งเสริมการเกษตร., พ.ศ.๒๕๖๙.)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี ส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมปลูก พันธุ์หอมทอง เป็นหลัก (มากกว่า ๙๐%) เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดส่งออก (จีน) นอกจากนี้ยังมีการปลูกพันธุ์รองเพื่อเสริมรายได้และอนุรักษ์สายพันธุ์ เช่น พวงมณี, ก้านยาว, นกหยิบ และเริ่มมีการขยายพื้นที่ปลูก มูซานคิง และ โอวฉี (หนามดำ) เพิ่มขึ้น

๒) การเตรียมดิน เน้นการปรับสภาพดินให้มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ในช่วง ๕.๕ - ๖.๕ มีการใส่ ปูนขาวหรือโดโลไมท์ เพื่อปรับสภาพดิน และเน้นการยกโคก (แบบนั่งแท่น) เพื่อช่วยในการระบายน้ำ ป้องกันโรครากเน่าโคนเน่า เนื่องจากพื้นที่เขาชะเมาบางส่วนมีความลาดชันและดินมีความชื้นสูง

๓) การปลูกนิยมใช้ระยะปลูก ๘ x ๘ เมตร หรือ ๙ x ๙ เมตร เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่ง แสงแดดส่องถึง ลดการสะสมของโรค โดยจะวางระบบท่อน้ำก่อนการปลูก และเลือกใช้ต้นกล้าที่แข็งแรง มีระบบรากไม่ชดง

๔) ระบบการให้น้ำ เกือบ ๑๐๐% ใช้ระบบ สปริงเกอร์ โดยมีการติดตั้งหัวฉีดน้ำใต้ทรงพุ่ม ๑-๒ หัวต่อต้น ในปัจจุบันเริ่มมีการนำเทคโนโลยี Smart Farming เช่น การใช้เซนเซอร์วัดความชื้นในดินและระบบสั่งการผ่านมือถือมาใช้ เพื่อควบคุมปริมาณน้ำให้แม่นยำในช่วง "วิกฤต" (ช่วงออกดอกและติดผล) ซึ่งจะมีการรดน้ำระยะหนึ่งและให้น้ำอย่างสม่ำเสมอในช่วงติดผลเพื่อป้องกันผลแตกและผลร่วง

๕) การดูแลรักษา เน้นการ ตัดแต่งกิ่ง ให้ทรงพุ่มโปร่งหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้แสงส่องทั่วถึงและสะดวกต่อการพ่นสารเคมี รวมถึงการ ตัดแต่งดอกและผล เพื่อคัดเลือกผลที่สมบูรณ์ไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสม (กิ่งหลัก) เพื่อให้ได้ทุเรียนเกรด A ตามมาตรฐานส่งออก

๖) การใส่ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและตามระยะการเจริญเติบโต เช่น

ระยะบำรุงต้น: ปุ๋ยสูตรเสมอ (เช่น ๑๕-๑๕-๑๕)

ระยะสะสมอาหารก่อนออกดอก: เพิ่มฟอสฟอรัสและโพแทสเซียม

ระยะติดผล: เพิ่มโพแทสเซียมเพื่อพัฒนาคุณภาพเนื้อควบคู่กับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ

๗) การเก็บเกี่ยว มีการกำหนด วันเก็บเกี่ยวทุเรียน ของจังหวัดระยองอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันทุเรียนด้อยคุณภาพออกสู่ตลาดจังหวัดระยอง ซึ่งเก็บเกี่ยวเมื่อผลมีอายุประมาณ ๑๑๐-๑๓๐ วันหลังดอกบาน (ขึ้นอยู่กับพันธุ์) เกษตรกรใช้ความชำนาญในการสังเกต "หนาม ปากปลิง และการเคาะเปลือก" รวมถึงการตรวจวัดเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้งในเนื้อทุเรียน (หอมทองต้องไม่น้อยกว่า ๓๒%)

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีการทำความสะอาดผลทุเรียน คัดแยกเกรด (เกรด A, B, C) และการป้ายชั้วด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา ก่อนส่งไปยัง "ล้ง" หรือโรงคัดบรรจุ มีการใช้ระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ผ่านรหัส QR Code ของฟาร์มที่ได้รับมาตรฐาน GAP

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) เช่น การใช้ชีวภัณฑ์ การตัดแต่งกิ่งลดความชื้น การปรับปรุงดินป้องกันโรครากเน่าโคนเน่า และการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องตามคำแนะนำ เพื่อลดต้นทุนและลดสารตกค้างในผลผลิต

แมลง: เฝาระวัง หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน และเพลี้ยไฟ ในช่วงแตกใบอ่อนและติดผลอ่อน โดยมีการสำรวจแปลงสม่ำเสมอเพื่อลดการใช้สารเคมีเกินความจำเป็น

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอเขาชะเมา มีการปลูกทุเรียน. ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พื้นพุ่มหลังเก็บเกี่ยว						↔						
ระยะแตกใบอ่อน (ชุดที่ ๒)								↔				
ระยะสะสมอาหาร / เตรียมดอก										↔		
ระยะดอกบาน / ติดผล อ่อน	↔											↔
ระยะขยายขนาดผล		↔										
ฤดูกาลเก็บเกี่ยว					↔	▽						

สัญลักษณ์

↔ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

↔ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

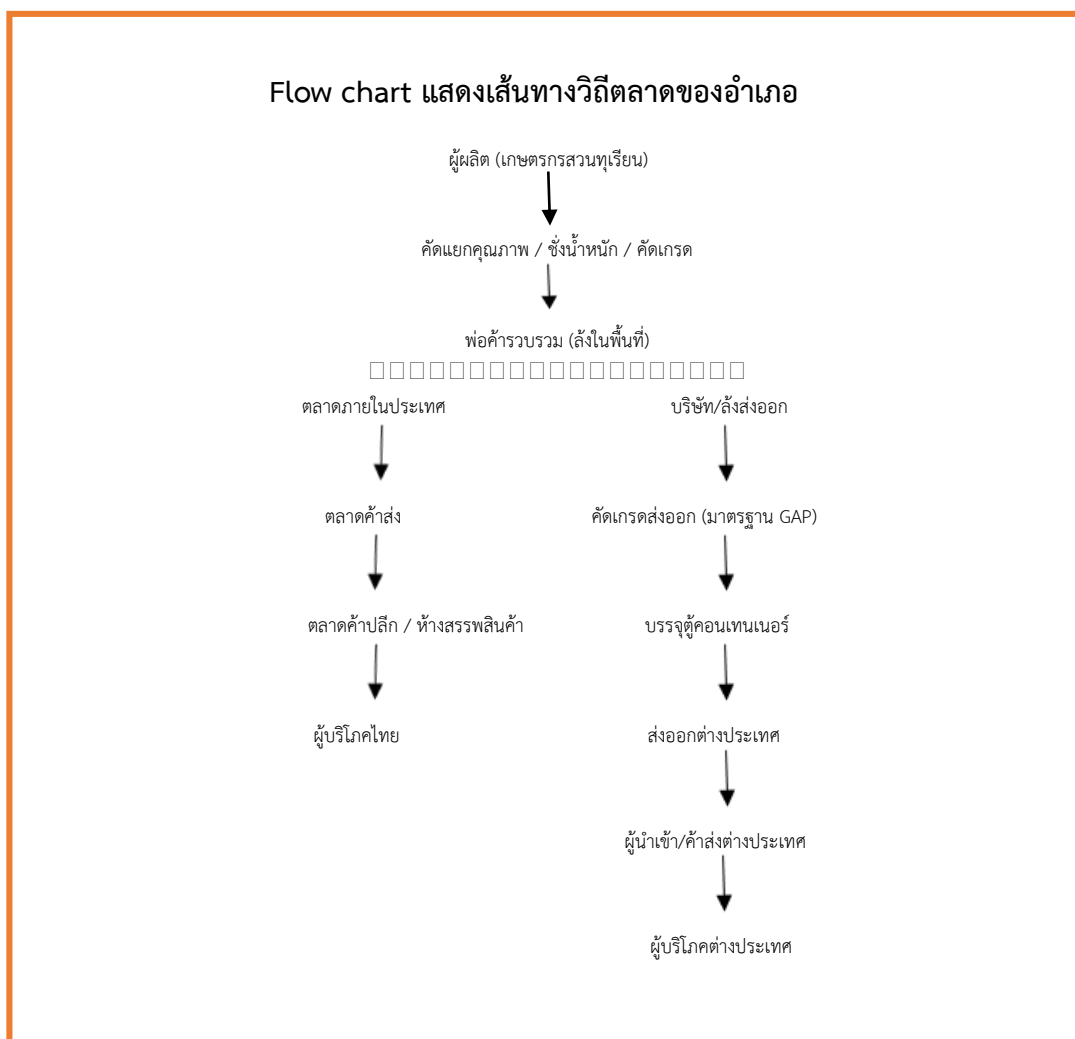
ตารางที่ ๒๙ แสดงต้นทุนการผลิตทุเรียน..... ปี ๒๕๖๘.....

รายละเอียดกิจกรรม/วัสดุ	ต้นทุนเฉลี่ย (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
- ปุ๋ยเคมี (สูตรเสมอ, สูตรตัวท้ายสูง, ปุ๋ยตัดใบ)	๑๒,๐๐๐	ราคาผันผวนตามตลาดโลก
- ปุ๋ยอินทรีย์/สารปรับปรุงดิน (โดโลไมท์)	๓,๕๐๐	ใช้พื้นพุ่มหลังเก็บเกี่ยว
- สารป้องกันกำจัดแมลงและโรคพืช	๗,๕๐๐	เน้นเพลี้ยไฟและรากเน่าโคนเน่า
- วัสดุอื่นๆ (ไม้ค้ำ, เชือกฟาง, ถุงห่อ)	๑,๕๐๐	การโยกกิ่งและจัดการผล
- ค่าตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ย	๓,๕๐๐	แรงงานในพื้นที่/รายวัน
- ค่าฉีดพ่นสารเคมี (จ้างพ่นด้วย โดรนหรือเครื่องพ่น)	๔,๐๐๐	
- ค่าจ้างตัดแต่งดอกและผลอ่อน	๔,๐๐๐	ต้องใช้แรงงานฝีมือ

รายละเอียดกิจกรรม/วัสดุ	ต้นทุนเฉลี่ย (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
- ค่าจ้างเก็บเกี่ยวและขนส่ง (เหมาเช่า/กิโล)	๕,๐๐๐	ตามปริมาณผลผลิตจริง
- ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและระบบน้ำ	๒,๕๐๐	ปั้มน้ำ, สปริงเกอร์, ท่อ
- ค่าพลังงาน (ค่าน้ำ, ค่าไฟฟ้า, น้ำมัน)	๕,๐๐๐	
รวม	๑๒,๕๐๐	ผลผลิตเฉลี่ย ๑,๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุนประมาณ ๒๗ บาท/กก.

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิถีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาดทุเรียนอำเภอ

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม.....๑..... แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ...๖... ตำบล ..น้ำเป็น. จำนวน๑..... แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ตำบล จำนวน แห่ง

มีโรงงาน...-.. รวม ...-..... แห่ง-.....

- อยู่ในหมู่ที่ ตำบล จำนวน แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ตำบล จำนวน แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน.. ๒,๒๔๖.ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๖ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๐ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๑	น้ำเป็น		การลดต้นทุนการผลิต
๒	๒	น้ำเป็น		การใช้ระบบน้ำอัจฉริยะ
๓	๒	ห้วยทับมอญ		การใช้ระบบน้ำอัจฉริยะ
๔	๑	ห้วยทับมอญ		การใช้ระบบน้ำอัจฉริยะ
๕	๑	ห้วยทับมอญ		การใช้ระบบน้ำอัจฉริยะ
๖	๒	ห้วยทับมอญ		การจัดการดินและปุ๋ย
๗	๓	ห้วยทับมอญ		การทำเกษตรปลอดสารพิษ

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา., พ.ศ ๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๑ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
แปลงใหญ่	๔ แห่ง	แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลชำฮ่อ แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลน้ำเป็น แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลห้วยทับมอญ แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลบ้านคลองพระเจ้า ตำบลน้ำเป็น
วิสาหกิจชุมชน		วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลชำฮ่อ

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๒ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ทุเรียน อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
สถานที่ ผลิตพื้นที่	<p>สถานการณ์ปัจจุบัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีพื้นที่การปลูก ๓๒,๔๐๗ ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว ๑๘,๔๕๕ ไร่ (ปี ๖๘/๖๙) แบ่งเป็น ต.น้ำเป็น พท.ปลูก ๑๑,๗๓๐ ไร่ พท.เก็บเกี่ยว ๘,๗๒๗ ไร่ ต.ห้วยทับมอญ พท.ปลูก ๗,๖๑๓ ไร่ พท.เก็บเกี่ยว ๔,๒๙๔ ไร่ ต.ชำซ้อ พท.ปลูก ๙,๘๗๗ ไร่ พท.เก็บเกี่ยว ๔,๔๕๕ ไร่ ต.เขาน้อย พท.ปลูก ๓,๑๘๗ ไร่ พท.เก็บเกี่ยว ๑,๐๑๕ ไร่ - ดินมีความร่วนซุยและมีความลาดชัน - ทำให้ทุเรียนที่เนื้อมีความหนาแน่นสูง เนียน - ที่ดินทำกินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ การยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้า บางอย่างทำได้ยาก เช่น การขอ GI , การจัดการแหล่งน้ำ เป็นต้น - เป็นพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน โคน ปรับเปลี่ยนพืช ไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีล้ง รับซื้อทุเรียนในพื้นที่ - มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน * แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลชำซ้อ (แปลงปี ๖๕) * แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลน้ำเป็น (แปลงปี ๖๕) * แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลห้วยทับมอญ (แปลงปี ๖๘) * แปลงใหญ่ทุเรียนบ้านยคลองพระเจ้า ตำบลน้ำเป็น (แปลงปี ๖๘) 	<ul style="list-style-type: none"> - ราคาทุเรียนผลสด ๙๐ - ๑๑๐ บาทต่อกิโลกรัมบาท (ราคาในปี ๒๕๖๘) แนวโน้มราคา ปี ๒๕๖๙ ราคาเริ่มเปิดตัวฤดูกาลใหม่ที่ประมาณ ๑๒๐-๑๖๐ บาท/กก.
ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> - โรคและแมลงศัตรูพืช - ช้างป่าทำลายผลผลิตเสียหาย ในช่วงทุเรียนใกล้สุก (มีนาคม-พฤษภาคม) ช้างป่ามักจะลงมาหากินในสวนทุเรียน ไม่เพียงแต่กินผลผลิตแต่ยังทำลายต้นทุเรียน - การรับรองมาตรฐาน GAP ในทุเรียน ยังไม่ครอบคลุมในพื้นที่ - สภาพอากาศแปรปรวน 	<ul style="list-style-type: none"> - ล้งที่รับซื้อทุเรียนในพื้นที่ค่อนข้างน้อย ต้องส่งขายให้ ล้งนอกพื้นที่อำเภอ - ยังไม่มีการขยายตลาดออนไลน์เท่าที่ควร 	<ul style="list-style-type: none"> - กำไรเกษตรกรลดลงจากปัญหาราคาที่ผันผวน - ทุเรียนที่ไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด ทำให้ขายไม่ได้ราคา

	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
	<ul style="list-style-type: none"> - การต่ออายุแรงงาน (ลาว) ไกล (จ.หนองคาย) และมีค่าใช้จ่ายสูง ประมาณ ๒๐,๐๐๐ บ./ราย -น้ำเพื่อการเกษตรอาจไม่เพียงพอ (สภาพอากาศที่ร้อนแล้ง) -ไฟฟ้า (แรงดันไฟ) ไม่เพียงพอ 		
แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเตรียมการป้องกัน รับมือ และรักษา โรครากเน่าโคนเน่า ในหลาย ๆ วิธี มากขึ้น - วางแนวทางป้องกันข้างป่า โดยใช้ความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ทั้งในและนอกอำเภอ - หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน สนับสนุนปัจจัยการผลิต - ให้ความรู้แก่เกษตรกรในการบริหารจัดการสวนในสภาวะอากาศแปรปรวน - จัดหาแหล่งน้ำในการผลิต ให้เพียงพอต่อความต้องการของ ทุเรียน - ปรับระบบการผลิตพืชตาม ศักยภาพพื้นที่ เน้นการยกระดับ คุณภาพสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มช่องทางและขยายตลาดการ รับซื้อ ทุเรียนในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้ช่องทางการตลาด ออนไลน์ให้มากขึ้น เพิ่มขยายฐาน ลูกค้าและประชาสัมพันธ์ใน ทุเรียนและสินค้าอื่น ๆ ของอำเภอ ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น - ประชาสัมพันธ์การบริโภคทุเรียน คุณภาพให้แก่ผู้บริโภคสินค้า ออนไลน์

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๓ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ทุเรียน อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง	
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกร ต้องบำรุงดินในการเตรียมแปลงก่อนการเพาะปลูกมากขึ้น - เกษตรกรต้องมีการผลิตตามมาตรฐาน GAP -แรงงานในภาคการเกษตรลดลง 	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรต้องใส่ปุ๋ยเพิ่มขึ้น ระหว่างการเพาะปลูก - ใช้ยากำจัดวัชพืช/ยากำจัดแมลงศัตรูพืชมากขึ้น - ความรู้เรื่อง การเคาะ การตัดทุเรียน - ความรู้เบื้องต้นในการวัดเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้งเนื้อทุเรียนด้วยตัวเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การเก็บเกี่ยวยังต้องพึ่งพาแรงงาน และ - ความเชี่ยวชาญในการคัดและตัดทุเรียน - ความกังวลเรื่องการใช้สารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร - ความกังวลเรื่องการใช้สารเคมีและการปฏิบัติตามข้อกำหนด ของ มาตรฐานที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและผลผลิต
	ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนเกษตรกรสูงขึ้นและค่าแรงที่สูงขึ้น - เพิ่มภาระงานแก่เกษตรกร - ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร (ค่าแรงสูง ๓๘๐-๔๐๐ บ./วัน, แรงงานขาดทักษะ) 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนเกษตรกรสูงขึ้น - ต้องใช้เวลาในการดูแลมากขึ้น - ตลาดออนไลน์มีต้นทุนแฝง ในส่วนของระบบการจัดการหลังบ้าน ค่าจัดส่ง - ผู้บริโภคของตลาดออนไลน์ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริโภคทุเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานไม่เพียงพอ - ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ - ปัญหาการสวมสิทธิ์ GAP - การบริหารจัดการช่วงผลผลิตกระจุกตัวยังไม่ดีพอ - ปัญหาการผิดสัญญา กรณีมีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า
	แนวทาง/ App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้"ปุ๋ยสั่งตัด" ตามค่าวิเคราะห์ดินเป็นรายบุคคล - อบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการผลิตทุเรียนปลอดภัย - จัดให้มีพี่เลี้ยงในการจัดทำเอกสาร/บริหารจัดการกลุ่ม (ระบบบัญชี/กระแสเงินสด/เงินกู้ต่างๆ) - เพิ่มความรู้ในการจัดการระบบสหกรณ์การเกษตร (กลุ่มวสช.,แปลงใหญ่ ฯลฯ) 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก/น้ำหมัก ใช้เอง - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทดแทนการใช้แรงงาน เช่น โดรน มาช่วยในการพ่นยากำจัดแมลงศัตรูพืช เพื่อลดปัญหาด้านแรงงานและเวลา - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น การตรวจวัดสภาพอากาศ 	<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนการเพาะปลูกโดยอาศัย ข้อมูลจากการพยากรณ์ ล่วงหน้า - ส่งเสริมความรู้เรื่องผลกระทบต่อสุขภาพเกษตรกร

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - ทูเรียนด้อยคุณภาพ - ขาดการรับรองผลผลิต ตามมาตรฐาน GAP 	<ul style="list-style-type: none"> - การรับซื้อตามคุณภาพและความอ่อน-แก่ของทูเรียน (เปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้งเนื้อทูเรียน) - ให้บริการตรวจก่อนตัด เพื่อรักษาคุณภาพทูเรียนก่อนออกสู่ตลาด - จัดการอบรมมือตัด มือตัดทูเรียน เพื่อให้ตัดทูเรียนที่มีคุณภาพออกสู่ตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - ลังทูเรียน ต้องคัดผลผลิตให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของลัง (มาตรฐานการส่งออก ต้องใช้ใบรับรองมาตรฐาน GAP และใบรับรองเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้งเนื้อทูเรียน) - ขั้นตอนในการเชื่อมโยงสู่ตลาดอาจส่งผลกระทบต่อภาวะราคา
	ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> - เปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้งเนื้อทูเรียน - ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้น ประมาณ ๒๐ % แต่ผลผลิตตกไซด์ เพิ่มขึ้น ๓๐-๔๐ % - ปัจจัยการผลิตราคาสูง (ปุ๋ย, ยา, ฮอร์โมนพืช ราคาสูงขึ้นประมาณ ๕ %) 	<ul style="list-style-type: none"> - คุณภาพผลผลิตไม่สม่ำเสมอ - ทูเรียนด้อยคุณภาพ (มือตัดต้องการปริมาณ ทำให้ตัดทูเรียนด้อยคุณภาพมากขึ้น) - ทูเรียนตกไซด์ส่งออกไม่ได้ (เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน) 	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มเวลาในกระบวนการห่วงโซ่อุปทาน - คำนึงถึงการรักษาคุณภาพของทูเรียน - การเจรจาการค้า (ผู้ขนส่งสินค้าตกค้าง, ต้นทางตัดราคา) - พึ่งพาตลาดการส่งออกเงินเป็นหลัก เพียงประเทศเดียว
	แนวทาง/ App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - กลับไปแก้ที่ ปัจจัยการผลิตด้านดิน น้ำ - วางแผนการเพาะปลูก - การผลิตแบบควบคุมคุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมมีการผลิต ตามมาตรฐาน GAP, ทูเรียนพรีเมียม (ทูเรียนถุงแดง) GI ทูเรียนหอมทองระยอง - คำนึงถึงเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้งเนื้อทูเรียนที่ผ่านเกณฑ์ - ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าตกไซด์ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย และยืดอายุการเก็บรักษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ Big Data พยากรณ์ผลผลิตเพื่อวางแผนการจำหน่าย - วิเคราะห์แนวโน้มราคาผลผลิตในตลาด - มาตรฐานการส่งออกทูเรียน ของแต่ละประเทศ - หาหลักเกณฑ์ แนวทางข้อตกลงร่วมกันในการตรวจวิเคราะห์ BY๒, Cd ระหว่างประเทศต้นทางและปลายทาง ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๔ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการทุเรียนระยอง Climate Smart Agriculture (CSA)
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานส่งเสริมการเกษตรและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
๓. แนวทางการพัฒนา	แผนพัฒนาจังหวัดระยอง (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานสากล
๔. หลักการและเหตุผล	<p>๑. สภาพปัญหาและความสำคัญของทุเรียนไทย ทุเรียนเป็น "ราชาแห่งผลไม้" และเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้มหาศาลจากการส่งออกให้กับประเทศไทย ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต้องเผชิญกับวิกฤตการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ที่รุนแรงและคาดเดาได้ยากขึ้น ทั้งปัญหาภัยแล้งที่ยาวนาน ปรากฏการณ์เอลนีโญ (El Niño) และพายุฤดูร้อน ซึ่งส่งผลกระทบต่อวงจรการออกดอกติดผล และคุณภาพของทุเรียน</p> <p>๒. ผลกระทบจากสภาวะภูมิอากาศแปรปรวน สภาวะ "โลกรวน" ทำให้เกิดปัญหาสำคัญในสวนทุเรียน เช่น การแตกใบอ่อนในช่วงที่ไม่เหมาะสม ผลผลิตร่วงหล่นจากความร้อนจัด หรือการระบาดของโรคและศัตรูพืชชนิดใหม่ๆ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นแต่รายได้กลับลดลงเนื่องจากผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ</p> <p>๓. แนวคิดเกษตรเท่าทันภูมิอากาศ (Climate Smart Agriculture - CSA) เพื่อให้ภาคการผลิตทุเรียนอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องนำหลักการเกษตรเท่าทันภูมิอากาศ (CSA) ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) มาปรับใช้ ซึ่งประกอบด้วย ๓ เสาหลัก คือ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity): ผลิตทุเรียนให้ได้คุณภาพและปริมาณสูงอย่างสม่ำเสมอ - การปรับตัว (Adaptation): สร้างความยืดหยุ่น (Resilience) ให้สวนทุเรียนทนทานต่อสภาพอากาศที่เลวร้าย - การลดก๊าซเรือนกระจก (Mitigation): จัดการสวนด้วยวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อลดการปล่อยคาร์บอน
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	โครงการนี้จึงจัดขึ้นเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการจัดการสวนทุเรียนยุคใหม่ เช่น การใช้ระบบ Precision Farming เพื่อแม่นยำในการให้น้ำและปุ๋ย การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศเพื่อวางแผนการผลิต และการใช้นวัตกรรมเพื่อรับมือกับภัยธรรมชาติ เพื่อยกระดับให้เกษตรกรไทยเป็น Smart

หัวข้อ	รายละเอียด
	Farmer ที่สามารถผลิตทุเรียนคุณภาพพรีเมียมได้อย่างยั่งยืนท่ามกลางความผันผวนของโลกในปัจจุบัน
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	<p>๑. เกษตรกรไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ของผู้เข้าอบรม สามารถผลิตทุเรียนคุณภาพส่งออกได้ต่อเนื่องแม้สภาพอากาศแปรปรวน อ้างอิงมาตรฐาน GAP กรมวิชาการเกษตร</p> <p>๒. ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยลดลงอย่างน้อย ร้อยละ ๑๐ (เช่น ลดค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี หรือค่าน้ำ)</p> <p>๓. เกษตรกรลดการใช้สารเคมีลงไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๑๐ โดยเปลี่ยนเป็นการใช้สารชีวภัณฑ์หรือการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)</p>
๗. พื้นที่เป้าหมาย	เกษตรกรที่ทำการเกษตรในพื้นที่อำเภอเขาชะเมา จำนวน ๓๐ ราย
๘. กิจกรรมหลัก	<p>อบรมเกษตรกรเกี่ยวกับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การตรวจวัดสภาพอากาศและความชื้นในดิน (IoT Sensors) เพื่อกำหนดเวลาให้น้ำและปุ๋ยที่เหมาะสมที่สุด - การวิเคราะห์ชุดดินและการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุเพื่อเพิ่มความสามารถในการกักเก็บน้ำ (Soil Water Holding Capacity) - การจัดการแบบผสมผสาน (IPM)
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ตุลาคม ๒๕๖๙ - กันยายน ๒๕๗๐
๑๑. งบประมาณ	งบประมาณในการอบรมเกษตรกร ๒๐,๐๐๐ บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	<p>๑. เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย ผ่านการอบรมฯ และได้รับใบประกาศนียบัตร</p> <p>๒. เกษตรกรได้รับคำแนะนำการใช้ปุ๋ยและสารชีวภัณฑ์ตามค่าวิเคราะห์ดินและสภาวะอากาศจริง (Precision Fertilization)</p>
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	<p>๑. ผลลัพธ์เชิงปริมาณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ ๑๐-๑๕ จากการรักษาคุณภาพผลผลิตเกรดพรีเมียม (เกรดส่งออก) ได้สม่ำเสมอ แม้ในปีกที่มีสภาพอากาศแปรปรวน - ปริมาณการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชลดลงร้อยละ ๑๐-๑๕ จากการนำระบบพยากรณ์อากาศและศัตรูพืชมาใช้ล่วงหน้า

หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>๒. ผลลัพธ์เชิงคุณภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรเปลี่ยนทักษะจากการตัดสินใจด้วยประสบการณ์เพียงอย่างเดียว มาเป็นการตัดสินใจโดยใช้ ข้อมูล (Data-Driven Decision) และเทคโนโลยีเป็นหลัก - ดินและระบบนิเวศในสวนทุเรียนมีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถทนทานต่อสภาพอากาศที่แล้งร้าย (เช่น แล้งจัดหรือฝนหนัก) ได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

หมายเหตุ : ถ้ามีมากกว่า ๑ โครงการ สามารถเพิ่มตารางได้

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๕ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการทุเรียน ระยอง Climate Smart Agriculture (CSA)	๑.เกษตรกร เป้าหมาย	๑.อบรมถ่ายทอด ความรู้ให้แก่ เกษตรกร	๑. เกษตรกรผู้ ปลูกทุเรียนที่ผ่าน การอบรมฯ มี ความรู้ความเข้าใจ ในการผลิตทุเรียน ในสภาวะอากาศที่ แปรปรวน และ สามารถปรับตัวได้	๑. ผลลัพธ์เชิง ปริมาณ - เกษตรกรที่เข้า ร่วมโครงการมี รายได้สุทธิเพิ่มขึ้น เฉลี่ย ร้อยละ ๑๐- ๑๕ จากการรักษา คุณภาพผลผลิต เกรดพรีเมียม (เกรดส่งออก) ได้ สม่ำเสมอ แม้ใน ปีที่มีสภาพ อากาศแปรปรวน - ปริมาณการใช้ สารเคมีกำจัด ศัตรูพืชลดลงร้อยละ	ดินและระบบนิเวศ ในสวนทุเรียนมี ความสมบูรณ์มาก ขึ้น สามารถทนทาน ต่อสภาพอากาศที่ แล้งร้าย (เช่น แล้ง จัดหรือฝนหนัก) ได้ ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด	กสก. งบจังหวัด ฯลฯ	ปีงบประมาณ ๒๕๗๐

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
				ละ ๑๐-๑๕ จาก การนำระบบ พยากรณ์อากาศ และศัตรูพืชมาใช้ ล่วงหน้า			
	๒. ข้อมูลและองค์ ความรู้ (Knowledge & Data)	๒. ตรวจสอบวิเคราะห์ ดิน	๒. เกษตรกรได้รับ คำแนะนำการใช้ ปุ๋ยและสารชีว ภัณฑ์ตามค่า วิเคราะห์ดินและ สภาวะอากาศจริง (Precision Fertilization)	๒. ผลลัพธ์เชิง คุณภาพ - เกษตรกรเปลี่ยน ทักษะจากการ ตัดสินใจด้วย ประสบการณ์เพียง อย่างเดียว มาเป็น การตัดสินใจโดยใช้ ข้อมูล (Data- Driven Decision) และเทคโนโลยีเป็น หลัก			

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
	๓.งบประมาณ และทรัพยากร สนับสนุน						
	๔.คณะวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ						

ภาพประกอบ

